

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної теорії
і суспільних наук

Економічна теорія:

методичні матеріали для семінарських занять здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальностей 204 «ТВППТ», 162 «Біотехнології та біоінженерія», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування», 241 «Готельно-ресторанна справа»

Миколаїв
2020

УДК 330
Е45

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 21.12.2020 року, протокол № 5.

Укладач:

О.С. Біліченко – канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

В.В. Кузьома – канд. екон. наук, доцент, декан факультету перепідготовки і підвищення кваліфікації Миколаївського національного аграрного університету;

Р.М. Скупський – доктор екон. наук, професор (б.в.з.), завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ ВМУРЛ «Університет «Україна».

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2020

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
1. ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ	5
2. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
3. ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	26
4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	30
5. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	53
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	58

ВСТУП

Сучасні економічні перетворення, що відбуваються в Україні, вимагають глибокого теоретичного осмислення сутності явищ та виважених практичних дій. Провідна роль у формуванні економічного мислення студентської молоді належить теоретичним економічним наукам.

Курс «Економічна теорія» посідає провідне місце серед економічних дисциплін, що викладаються. Його вивчення створює теоретичну і методологічну базу для успішного опанування дисциплін, які передбачаються у подальшому навчанні, формує світогляд здобувачів вищої освіти, розвиває вміння орієнтуватися у сучасних економічних проблемах народногосподарської практики. Економічна теорія вивчає економічні категорії, поняття, закономірності, які відображають реальну економічну дійсність і уявляють собою фундамент економічної політики держави та народногосподарської практики. В ньому висвітлено роль держави в регулюванні ринкової економіки, аналізуються тенденції розвитку світового господарства відображаються соціально-економічні умови країни та показується, з позицій вимог об'єктивних економічних законів, позитивні й негативні підходи та наслідки тих реформ, які впроваджуються в життя.

Виконання практичних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою.

З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни.

1. ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Модуль I. Загальна економічна теорія

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Матеріальне виробництво — основа життя та розвитку суспільства. Процес виробництва матеріальних благ. Продуктивні сили суспільства. Виробничі відносини. Спосіб виробництва.

Предмет економічної теорії. Економічні відносини та їх система. Економічні закони і їх класифікація. Економічні категорії. Виникнення економічної теорії та основні етапи її розвитку.

Функції економічної теорії.

Методи пізнання економічних явищ і процесів: принцип системності і абстракції. Аналіз і синтез. Використання математичних методів у вивченні економічної теорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія і економічна політика.

Key words: basics of economic theory, subject, method, functions, place in the system of economic sciences

Тема 2. Суспільне виробництво, його фактори та результати

Суспільне виробництво та його структура. Матеріальне виробництво. Нематеріальне виробництво. Сфера послуг.

Основні фактори виробництва. Економічна сутність суспільного та особистого факторів виробництва. Природний та екологічний фактори виробництва.

Потреби суспільства. Види потреб. Ресурси суспільства. Раціональне використання обмежених ресурсів. Крива виробничих можливостей.

Результати суспільного виробництва: сукупний суспільний продукт. Структура сукупного суспільного продукту. Національний дохід. Валовий дохід. Чистий продукт.

Сукупний суспільний продукт та його форми.

Ефективність виробництва, її форми та критерії.

Key words: social production, material, nonmaterial, result performance, playback.

Тема 3. Економічна система суспільства. Відносини власності

Поняття власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Місце власності в економічній системі. Поняття економічної системи. Історія розвитку економічних систем. Типи економічних систем. Еволюція відносин власності.

Форми власності в Україні. Закон України «Про власність».

Реалізація відносин власності. Економічні та соціальні форми реалізації власності.

Економічні інтереси та їх система. Сутність економічних інтересів. Інтереси регіонів. Характерні риси економічних інтересів. Єдність та суперечності економічних інтересів.

Роздержавлення і приватизація об'єктів власності. Необхідність роздержавлення і приватизації. Форми роздержавлення. Рівні приватизації.

Key words: ownership, forms, interests, denationalization, privatization.

Тема 4. Товарне виробництво

Поняття товарного виробництва, його характерні риси та умови виникнення. Види товарного виробництва. Порівняльна характеристика простого та капіталістичного товарного виробництва.

Товар та його властивості. Сутність споживчої вартості і вартості. Характеристика мінової вартості. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі.

Основна суперечність простого і капіталістичного товарного виробництва. Закон вартості. Індивідуальні затрати праці. Суспільно-необхідні витрати праці. Функції закону вартості в суспільному виробництві.

Key words: commodity production, simple, capitalist, commodity, law of value.

Тема 5. Гроші та їх функції

Форма власності та її розвиток. Виникнення грошей. Функції грошей. Види грошей. Вартість та ціна. Масштаб цін. Валютний курс. Сучасне трактування сутності грошей.

Закон грошового обігу. Кількісне відображення даного закону. Можливості використання загального закону грошового обігу в різних економічних системах.

Інфляція. Вплив інфляції на економічні процеси. Причини інфляції та її види. Шляхи зниження інфляції.

Key words: money, functions, money circulation, inflation, types, causes, consequences.

Модуль 2. Механізм функціонування ринку

Тема 6. Ринок і механізм його функціонування

Поняття ринку та його характерні риси. Місце ринку у відтворювальному процесі. Функції ринку. Об'єкти та суб'єкти ринку. Необхідність переходу України до ринкової економіки. Умови переходу до ринку.

Структура ринку. Ринок засобів виробництва. Ринок праці та центри зайнятості. Ринок науково-технічної продукції. Фінансовий ринок та ринок цінних паперів.

Keywords: market, structure, functions, mechanism of market functioning, competition, monopoly.

Тема 7. Ринкова інфраструктура

Поняття ринкової інфраструктури та її елементи. Біржі, їх місце та роль в інфраструктурі ринку. Товарні біржі: і механізм їх функціонування. Ринок цінних паперів. Фондова біржа і механізм її функціонування. Види цінних паперів.

Валютна біржа і її функції. Формування та сучасний стан ринкової інфраструктури України. Банки, їх сутність. Види банківських операцій.

Банківська система України та її структура.

Key words: market infrastructure, exchanges, bank, non-bank institutions

Модуль 3. Теоретичні проблеми мікроекономіки

Тема 8. Економічні основи функціонування підприємства.

Підприємництво.

Соціально-економічна характеристика підприємства в умовах ринкової економіки. Види підприємств. Об'єднання підприємств. Особливості їх функціонування. Малі підприємства і їх роль в суспільному виробництві.

Суть підприємництва та умови його існування.

Види підприємництва. Особливості розвитку підприємництва в Україні.

Соціально-економічний зміст поняття «капітал».

Виробничі фонди підприємства як економічна категорія. Три функціональні форми кругообігу фондів. Структура виробничих фондів. Особливості обороту основних фондів. Фізичний і моральний знос основних фондів. Амортизація. Показники ефективності використання фондів підприємства.

Витрати виробництва на рівні суспільства і на рівні підприємства. Собівартість продукції та її види. Фактори зниження собівартості продукції.

Прибуток і його функції. Рентабельність виробництва. Органічна будова капіталу.

Key words: enterprise, entrepreneurship, capital, expenses, profit.

Тема 9. Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі.

Аграрна сфера виробництва та її особливості.

Земля як головний засіб виробництва в сільському господарстві. Аграрні відносини. Суб'єкти та об'єкти аграрних відносин. Форми власності на землю та форми землекористування.

Форми господарювання в сільськогосподарському виробництві. Аграрні реформи на Україні та їх наслідки. Агропромислова інтеграція її передумова і форми.

Агропромисловий комплекс, його структура та функції.

Рентні відносини. Земельна рента та її види. Ціна землі. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності у сільськогосподарському виробництві. Агробізнес як складова частина підприємництва. Основні елементи механізму агробізнесу. Державне регулювання підприємництва в аграрному секторі.

Key words: agrarian relations, features, land, rent, integration, business, agro-industrial complex.

Тема 10. Доходи населення

Розподільчі відносини та їх місце в системі економічних відносин. Необхідний продукт та його форми. Робоча сила як товар. Ринок праці. Проблема зайнятості. Формування доходів населення та їх структура. Заробітна плата як економічна категорія. Діалектика поняття заробітної плати. Функції заробітної плати. Номінальна і реальна заробітної плати. Диференціація заробітної плати. Прожитковий мінімум та мінімальна заробітна плата. Споживчий кошик. Доходи від власності, та їх форми.

Доходи із суспільних фондів споживання та їх структура.

Key words: labor force, population incomes, wages, system forms, social funds, consumption.

Модуль 4. Основи макроекономічної теорії

Тема 11. Суспільне відтворення. Циклічність економічного розвитку як прояв макроекономічної нестабільності.

Суспільного відтворення і його характерні риси. Економічне зростання; його типи. Результати суспільного відтворення. Сукупний суспільний продукт як результат суспільного відтворення. Національне багатство і його сутність.

Національний доход, його суть, джерела, фактори зростання. Стадії руху національного доходу. Проблема реалізації сукупного суспільного продукту. Основні пропорції суспільного відтворення. Нагромадження як матеріальна основа розширеного відтворення. Види нагромадження. Джерела нагромадження. Зайнятість та безробіття в ринковій економіці. Форми безробіття. Безробіття як макроекономічна проблема. Закон Оукена.

Key words: reproduction, national income, realization, accumulation, integrity.

Тема 12. Фінансово-кредитна система суспільства

Суть і функції фінансів. Фінансова система суспільства та її структура.

Централізовані та децентралізовані фінанси.

Державний бюджет. Доходи та витрати державного бюджету. Дефіцит державного бюджету та причини його виникнення. Шляхи подолання бюджетного дефіциту.

Місцевий бюджет, джерела його формування та напрями використання.

Податкова система та її функції. Види податків. Принципи і методи оподаткування.

Особливості податкової системи України.

Кредит та його функції. Кредитні відносини та їх види. Форми кредиту. Принципи кредитування. Банки, їх сутність. Види банківських операцій.

Банківська система України та її структура. Небанківські фінансові установи.

Key words: financial system, state budget, local tax system

Тема 13. Державне регулювання ринкової економіки

Поняття «державного регулювання» ринкової економіки і його необхідність. Негативні сторони ринкової економіки. Економічні функції держави. Основні форми і методи державного регулювання економіки. Основні види економічної політики держави. Структурна і інвестиційна політика. Бюджетна, податкова і кредитно-грошова політика. Соціальна політика. Антиінфляційна політика держави.

Key words: state regulation, necessity, methods, economic policy.

Модуль 5. Закономірності розвитку світового господарства

Тема 14. Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин

Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Поняття світового господарства та об'єктивні передумови його виникнення. Поняття міжнародних відносин і їх форми. Зовнішня

торгівля. Протекціонізм і (фритредерство) вільна торгівля. Платіжний баланс. Вивіз капіталу і його форми. Прямі інвестиції. Портфельні інвестиції. Особливості вивозу капіталу на сучасному етапі. Наслідки вивозу капіталу. Міжнародна міграція робочої сили, її причини, наслідки і напрямки. Україна в системі міжнародної міграції робочої сили. Міжнародні валютні відносини. Світова валютна система і етапи її розвитку. Міжнародні фінансово-кредитні організації. Міжнародні економічні відносини і принципи їх організації.

Key words: world economy, international division of labor, integration, unevenness, international relations, forms

Тема 15. Глобалізація економіки та загально цивілізаційні проблеми людства

Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Сутність, ознаки та рівні глобалізації економіки. Суперечність глобалізації та її моделі. Взаємопов'язаність і передмови вирішення глобальних проблем. Глобалізація. Фактори глобалізації. Глобалізація економіки. Глобальна економіка. Індекс глобалізації. Рівні глобалізації економіки. Форми прояву глобалізації економіки. Виклики глобалізації. Неоліберальна модель глобалізації. Синергетична модель глобалізації. Класифікація глобальних проблем. Екологічна криза. Екологічний неокolonіалізм. Технологічний та інформаційний неокolonіалізм. Екологічний протекціонізм. Стратегії екорозвитку. Форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем.

Концепції сталого розвитку . Неосферна парадигма цивілізаційного розвитку.

Key words: international cooperation, forms of integration groups, global economic problems.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Модуль I. Загальна економічна теорія

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

1. Матеріальне виробництво – основа життя і розвитку людини
2. Процес виробництва , його елементи, їх суть
3. Продуктивні сили суспільства. Виробничі відносини.
4. Предмет, метод та функції політекономії
5. Економічні категорії та економічні закони
6. Економічна теорія та економічна політика

Тема 2. Суспільне виробництво, його фактори та результати

1. Поняття, структура суспільного виробництва.
2. Основні фактори суспільного виробництва.
3. Сутність і структура економічних потреб суспільства. Ресурси суспільства.
4. Ефективність виробництва, її форми та критерії.
5. Сукупний суспільний продукт як результат суспільного виробництва та його форми.

Тема 3. Економічна система суспільства. Відносини власності

1. Формацийний та цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку.
2. Поняття економічної системи. Типи економічних систем.
3. Еволюція відносин власності.
4. Суть власності, її місце в системі економічних відносин. Об'єкти та суб'єкти власності.
5. Форми роздержавлення. Рівні приватизації.

Тема 4. Товарне виробництво

1. Виникнення товарного виробництва і його характерні риси. Основне протиріччя товарного виробництва.
2. Види товарного виробництва. Порівняльна характеристика простого та капіталістичного товарного виробництва.
3. Товар і його властивості. Характеристика споживчої вартості. Мінова вартість і вартість товару.
4. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі.
5. Економічний закон вартості, його функції та механізм дії.

Тема 5. Гроші та їх функції. Грошовий оборот.

1. Походження і суть грошей.
2. Функції грошей та їхня еволюція.
3. Грошовий обіг і його закони.
4. Інфляція : її сутність, види, причини і соціально-економічні наслідки.

Модуль 2. Механізм функціонування ринку

Тема 6. Ринок і механізм його функціонування

1. Ринок: поняття, функції, структура.
2. Економічний закон попиту і пропозиції.
3. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.
4. Конкуренція і її роль в ринковій економіці. Форми конкуренції та її зміст. Методи конкурентної боротьби.
5. Монополія: суть та її вплив на економічні відносини в ринковій економіці.

Тема 7. Ринкова інфраструктура

1. Поняття і суть ринкової інфраструктури, основні її елементи.
2. Товарна біржа і механізм її функціонування.
3. Фондова біржа і механізм її функціонування. Види цінних паперів.
4. Види банків і їх діяльність.
5. Кредит та його функції. Кредитні відносини та їх види.
6. Форми кредиту. Принципи кредитування.
7. Банківська система. Види банківських операцій.

Модуль 3. Теоретичні проблеми мікроекономіки

Тема 8. Економічні основи функціонування підприємства.

Підприємництво.

1. Підприємство як основна ланка суспільного виробництва.
2. Зміст, основні принципи та ознаки підприємництва.

3. Організаційно-правові форми підприємництва. Класифікація підприємств. Нові види підприємницької діяльності.
4. Сутність капіталу. Кругооборот капіталу та його функціональні форми.
5. Особливості обороту основних фондів підприємства. Фізичний і моральний знос основних фондів. Амортизація.
6. Витрати виробництва, їх сутність та класифікація.
7. Прибуток і фактори, що його визначають.

Тема 9. Особливості підприємництва в аграрному секторі

1. Аграрна сфера виробництва та її особливості.
2. Аграрні відносини. Суб'єкти та об'єкти аграрних відносин.
3. Форми власності на землю та форми землекористування.
4. Форми господарювання у сільськогосподарському виробництві.
5. Земельна рента та її види. Ціна землі.
6. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності у сільськогосподарському виробництві.
7. Агропромисловий комплекс, його структура і функції.

Тема 10. Доходи населення

1. Розподільчі відносини та їх місце в ринковій економіці.
2. Необхідний продукт і його форми.
3. Види доходів населення та джерела їх формування.
4. Заробітна плата, її види, форми і системи.
5. Суспільні фонди споживання та їх зміст.

6. Сімейні доходи, структура їх використання.

Модуль 4. Основи макроекономічної теорії

Тема 11. Суспільне відтворення. Циклічність економічного розвитку як прояв макроекономічної нестабільності

1. Визначення суспільного відтворення і його характерні риси.
2. Національне багатство і сутність його елементів.
3. Умови реалізації сукупного суспільного продукту.
4. Національний дохід, його суть, джерела, фактори зростання. Стадії руху національного доходу.
5. Циклічність економічного розвитку. Теорії циклічних коливань.
6. Види циклів і їх характерні риси.
7. Особливості сучасних циклів. Економічна криза в Україні.

Тема 12. Фінансова-кредитна система суспільства

1. Суть і функції фінансів.
2. Фінансова система суспільства та її структура.
3. Державний бюджет та його призначення.
4. Місцевий бюджет, джерела його формування та напрями використання.
5. Податкова система та її функції. Види податків. Принципи і методи оподаткування.
6. Нехідність, зміст і принципи функціонування кредитної системи.

7. Форми і функції кредиту. Кредитна система та її структура.

Тема 13. Державне регулювання ринкової економіки

1. Історичні передумови та еволюція державного регулювання економіки.
2. Економічні функції держави.
3. Основні форми і методи державного регулювання економіки.
4. Основні види економічної політики держави.

Модуль 5. Закономірності розвитку світового господарства

Тема 14. Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин.

1. Поняття та структура світового господарства.
2. Система міжнародних економічних відносин.
3. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства.
4. Еволюція та структура світової валютної системи.

Тема 15. Глобалізація економіки та загально цивілізаційні проблеми людства

1. Глобалізація як закономірний процес світо господарського розвитку.
2. Сутність, ознаки та рівні глобалізації економіки.
3. Суперечності глобалізації та її моделі.
4. Взаємопов'язаність і передумови вирішення глобальних проблем.

2. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль I. Загальна економічна теорія

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

1. Матеріальне виробництво – основа життя і розвитку людини.
2. Процес виробництва, його елементи, їх суть.
3. Продуктивні сили суспільства. Виробничі відносини.
4. Предмет, метод та функції політекономії.
5. Економічні категорії та економічні закони.
6. Економічна теорія та економічна політика.

Тема 2. Суспільне виробництво, його фактори та результати

1. Основні фактори суспільного виробництва.
2. Сутність і структура економічних потреб суспільства. Ресурси суспільства.
3. Ефективність виробництва, її форми та критерії.
4. Сукупний суспільний продукт як результат суспільного виробництва та його форми.

Тема 3. Економічна система суспільства. Відносини власності.

1. Поняття економічної системи. Типи економічних систем.
2. Еволюція відносин власності.
3. Суть власності, її місце в системі економічних відносин.
Об'єкти та суб'єкти власності.

4. Форми роздержавлення. Рівні приватизації.

Тема 4. Товарне виробництво

1. Виникнення товарного виробництва і його характерні риси.
Основне протиріччя товарного виробництва.
2. Види товарного виробництва. Порівняльна характеристика простого та капіталістичного товарного виробництва.
3. Товар і його властивості. Характеристика споживчої вартості.
Мінова вартість і вартість товару.
4. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі.
5. Економічний закон вартості, його функції та механізм дії.

Тема 5. Гроші та їх функції. Грошовий оборот

1. Походження і суть грошей.
2. Функції грошей та їхня еволюція.
3. Грошовий обіг і його закони.
4. Інфляція : її сутність, види, причини і соціально-економічні наслідки.

Модуль 2. Механізм функціонування ринку

Тема 6. Ринок і механізм його функціонування

1. Ринок: поняття, функції, структура
2. Економічний закон попиту і пропозиції.
3. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.
4. Конкуренція і її роль в ринкової економіці. Форми конкуренції та її зміст. Методи конкурентної боротьби.

5. Монополія: суть та її вплив на економічні відносини в ринковій економіці.

Тема 7. Ринкова інфраструктура

1. Поняття і суть ринкової інфраструктури, основні її елементи.
2. Товарна біржа і механізм її функціонування.
3. Фондова біржа і механізм її функціонування. Види цінних паперів.
4. Види банків і їх діяльність.
5. Кредит та його функції. Кредитні відносини та їх види.
6. Форми кредиту. Принципи кредитування.
7. Банківська система. Види банківських операцій.

Модуль 3. Теоретичні проблеми мікроекономіки

Тема 8. Економічні основи функціонування підприємства.

Підприємництво

1. Підприємство як основна ланка суспільного виробництва.
2. Зміст, основні принципи та ознаки підприємництва.
3. Організаційно-правові форми підприємництва. Класифікація підприємств. Нові види підприємницької діяльності.
4. Сутність капіталу. Кругообіг капіталу та його функціональні форми.
5. Особливості обороту основних фондів підприємства. Фізичний і моральний знос основних фондів. Амортизація.
6. Витрати виробництва, їх сутність та класифікація.
7. Прибуток і фактори, що його визначають.

Тема 9. Особливості підприємництва в аграрному секторі

1. Аграрна сфера виробництва та її особливості.
2. Аграрні відносини. Суб'єкти та об'єкти аграрних відносин.
3. Форми власності на землю та форми землекористування.
4. Форми господарювання у сільськогосподарському виробництві.
5. Земельна рента та її види. Ціна землі.
6. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності у с/г виробництві.
7. Агропромисловий комплекс, його структура і функції.

Тема 10. Доходи населення

1. Розподільчі відносини та їх місце в ринковій економіці.
2. Необхідний продукт і його форми.
3. Види доходів населення та джерела їх формування.
4. Заробітна плата, її види, форми і системи.
5. Суспільні фонди споживання та їх зміст.
6. Сімейні доходи, структура їх використання.

Модуль 4. Основи макроекономічної теорії

Тема 11. Суспільне відтворення. Циклічність економічного розвитку як прояв макроекономічної нестабільності

1. Визначення суспільного відтворення і його характерні риси.
2. Національне багатство і сутність його елементів.

3. Умови реалізації сукупного суспільного продукту.
4. Національний дохід, його суть, джерела, фактори зростання. Стадії руху національного доходу.
5. Циклічність економічного розвитку. Теорії циклічних коливань.
6. Види циклів і їх характерні риси.
7. Особливості сучасних циклів. Економічна криза в Україні.

Тема 12. Фінансова-кредитна система суспільства

1. Суть і функції фінансів.
2. Фінансова система суспільства та її структура.
3. Державний бюджет та його призначення.
4. Місцевий бюджет, джерела його формування та напрями використання.
5. Податкова система та її функції. Види податків. Принципи і методи оподаткування.
6. Нехідність, зміст і принципи функціонування кредитної системи.
7. Форми і функції кредиту. Кредитна система та її структура.

Тема 13. Державне регулювання ринкової економіки

1. Історичні передумови та еволюція державного регулювання економіки. Економічні функції держави.
2. Основні форми і методи державного регулювання економіки.
3. Основні види економічної політики держави: участь держави у національному виробництві; структурна та інвестиційна

політика; бюджетна, податкова та кредитно-грошова політика; соціальна політика; антиінфляційна політика держави.

Модуль 5. Закономірності розвитку світового господарства

Тема 14. Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин

1. Поняття та структура світового господарства.
2. Система міжнародних економічних відносин.
3. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства.
4. Еволюція та структура світової валютної системи.

Тема 15. Глобалізація економіки та загально цивілізаційні проблеми людства

1. Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку.
2. Сутність, ознаки та рівні глобалізації економіки.
3. Суперечності глобалізації та її моделі.
4. Взаємопов'язаність і передумови вирішення глобальних проблем.

3. ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Економічна теорія як наука.
2. Назвіть основні етапи розвитку економічної теорії.
3. Яке місце посідає економічна теорія у системі економічних наук?
4. Дайте визначення предмету економічної теорії.
5. Які функції виконує економічна теорія?
6. У чому полягають особливості економічних законів?
7. У чому полягають відмінності нормативного та позитивного економічного аналізу?
8. У чому полягає економічна сутність факторів виробництва?
9. Які критерії використовують при виборі оптимального варіанту використання обмежених ресурсів?
10. Що показує крива виробничих можливостей?
11. Класифікація потреб.
12. Піраміда Маслоу.
13. Що таке економічний інтерес і як він пов'язаний із потребами?
14. Назвіть структурні елементи економічної системи.
15. Як взаємодіють елементи економічної системи?
16. Які критерії покладені в основу класифікації економічної еволюції у різних теоретичних концепціях?
17. Пояснити, як реалізується економічний зміст і юридична форма відносин власності.
18. Історичний характер систем і форм власності.

19. Відмінності натурального та товарного виробництва.
20. Причини існування та характерні риси натурального господарства.
21. Проста форма товарного виробництва.
22. Розвинена (капіталістична) форма товарного виробництва.
23. Сутність товару та його властивості.
24. Як впливає на вартість товару зміна продуктивності та інтенсивності праці?
25. Назвіть механізми, які забезпечують виконання закону вартості та його функцій.
26. Назвіть відомі вам способи збагачення і дайте їм аналіз.
27. Чим обумовлено здатність робочої сили до створення додаткової вартості?
28. Що визначає вартість робочої сили і які фактори впливають на її величину?
29. Назвіть чинники, що визначають рівень заробітної плати.
30. Дайте визначення норми додаткової вартості і назвіть чинники, що її підвищують.
31. Що таке прибуток, маса прибутку, норма прибутку і яким чином прибуток пов'язаний з додатковою вартістю у марксистській теорії капіталу?
32. Назвіть стадії кругообороту капіталу. Дайте визначення обороту капіталу.
33. Що входить до складу основного та оборотного капіталу і які їх функціональні характеристики?

34. Види зносу основного капіталу, амортизація. Методи амортизації.
35. Як формується середній прибуток? Чи всі підприємства беруть участь у формуванні середнього прибутку?
36. Чим обумовлена зміна форм привласнення додаткової вартості?
37. Дайте характеристику основних теорій капіталу і чим можна пояснити розбіжності у поглядах на походження капіталу?
38. Назвіть соціальні та економічні функції прибутку.
39. Як науково-технічний розвиток впливає на методи амортизаційної політики і чи відбивається це на прибутковості капіталу?
40. Чому спостерігається тенденція до зниження середньої норми прибутку і які фактори цьому протидіють?
41. Чим зумовлена необхідність врахування суспільних витрат виробництва?
42. За яких умов граничні витрати будуть рівні середнім змінним витратам?
43. Яке значення для суб'єктів економічної діяльності має теорія витрат виробництва?
44. Напрями використання прибутку підприємством у короткостроковому та довгостроковому періодах?
45. Якщо у сучасних умовах ринку досконалої конкуренції не існує, то чи можемо ми досліджувати економіку опираючися на закони ринку?
46. Чи всі проблеми економічного життя можна вирішити за допомогою ринку?

47. Як держава повинна регулювати ринок, щоб не знизити його економічну та соціальну ефективність?
48. Яким чином цінова еластичність попиту впливає на цінову політику підприємств?
49. Що таке надлишок покупця, продавця, звідки він береться і як його розрахувати?
50. Які відмінності встановлення рівноваги у моделі Маршалла і Вальраса?
51. У чому відмінності часткової і загальної рівноваги і чи можливе існування часткової рівноваги при загальній нерівновазі і навпаки?
52. Назвіть позитивні та негативні наслідки широкого використання кредиту економічними суб'єктами та хто більше виграє від цього – кредитор, позичальник чи економіка у цілому?
53. Чим зумовлена така різноманітність кредитів і чи всі вони однаково вигідні банкам і позичальникам?
54. Яким чином фіктивний капітал пов'язаний з банківською системою і як оборот фіктивного капіталу впливає на економічну кон'юнктуру?
55. Для чого банки розширюють спектр банківських операцій (наприклад аудиторські, трастові), що є причинами даною диверсифікації послуг?
56. Чи має наявність Центрального банку принципове значення для функціонування фінансово-кредитної сфери? Відповідь обґрунтуйте.

3. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яку роль у функціонуванні товарного виробництва відіграє економічна відособленість виробників?

- а) встановлює пропорції, в яких обмінюється продукти праці;
- б) робить обмін у суспільстві узгодженим
- в) робить обмін у суспільстві необхідним
- г) робить необхідним дотримання еквівалентності при обміні

2. "Парадоксом Гіффена" називається ситуація, в якій...

- а) підвищення доходів споживачів супроводжується зменшенням попиту на малоцінні товари;
- б) споживання предметів розкоші зростає швидше, ніж зростає дохід споживачів
- в) споживачі не схильні скорочувати покупки зі збільшенням ціни, очікуючи в подальшому нового зростання цін
- г) підвищення цін на малоцінні товари супроводжується зростанням величини попиту на них

3. Засоби праці – це:

- а) речі, що виготовляються у процесі виробництва
- б) різні способи технологічної обробки сировини
- в) речі, за допомогою яких обробляються предмети праці
- г) речі, що призначені для особистого споживання населення

4. Яке з визначень найточніше передає суть предмету економічної теорії:

- а) наука про суспільство на різних стадіях його розвитку

- б) наука про відносини у суспільстві з приводу раціонального використання обмежених ресурсів
- в) наука про управління підприємством для досягнення максимального прибутку
- г) наука про вибір ефективної державної політики для вирішення актуальних соціальних проблем

5. Економічні закони:

- а) встановлюють ймовірний хід економічних явищ
- б) встановлюють єдино можливий хід економічних явищ
- в) не характеризують можливий розвиток економічних явищ
- г) суб'єктивні

6. До сировини відносяться:

- а) ліс на деревообробному комбінаті
- б) ліс, який рублять лісоруби
- в) зерно на насіння
- г) основні засоби

7. До природних ресурсів виробництва не відносяться:

- а) земля, ліси
- б) водні ресурси
- в) мінеральні ресурси
- г) обладнання

8. Вкажіть ознаки аналізу:

- а) рух від окремих фактів до загальних висновків
- б) проведення лабораторного експерименту
- в) розчленування явища, предмету чи процесу на окремі і їх вивчення

г) поєднаних розчленованих і проаналізованих елементів у єдине ціле

9. Яку найважливішу функцію виконує у суспільстві матеріальне виробництво:

- а) збільшення податкових надходжень
- б) використання природних ресурсів
- в) забезпечення людей робочими місцями
- г) створення умов для задоволення потреб людей

10. Під способом виробництва розуміють:

- а) робочу силу та засоби виробництва
- б) продуктивні сили та надбудову
- в) продуктивні сили та виробничі відносини
- г) економічні відносини та надбудову

11. Країна виробляє більше, ніж споживає, за умови:

- а) дефіциту державного бюджету
- б) збільшення зовнішнього боргу
- в) від'ємного сальдо торговельного балансу
- г) позитивного сальдо торговельного балансу

12. Основні фактори виробництва - це:

- а) особистий
- б) природний
- в) економічний
- г) майновий

13. Основою будь-якого виробництва є:

- а) політика уряду
- б) гроші, які знаходяться в банку

в) праця людини

г) фінанси

14. До сфери матеріального виробництва слід віднести:

а) вироби радіолюбителя

б) послуги органів суспільного управління

в) перевезення робітників до місця роботи

г) працю викладача

15. Рушійні сили економічного прогресу - це:

а) суперечність між виробництвом і ступенем задоволення потреб

б) суперечність між продуктивними силами та виробничими відносинами

в) суперечності в межах продуктивних сил

г) нормативні документи

16. Крива виробничих можливостей характеризує :

а) набори продуктів, виробництво яких можливе у даний час

б) ступінь недовикористання виробничих можливостей

в) можливості досягнення економічного зростання

г) фактичне співвідношення інтенсивних та екстенсивних джерел зростання

17. Вільний час-це:

а) час підготовки робочого місця

б) час заняття спортом

в) час шляху до роботи

г) час на ведення домашнього господарства

18. Робочий час-це:

а) час знаходження на робочому місці

- б) час повернення із роботи
- в) час читання художньої літератури
- г) час відпустки

19. Ефективність суспільного виробництва-характеризує:

- а) поділ праці
- б) продуктивність суспільної праці
- в) кількість виробленого додаткового продукту на фірмі
- г) ступінь задоволення потреб окремих осіб

20. Інтенсивний тип економічного розвитку характеризує:

- а) якісні зміни факторів виробництва
- б) відповідно однакове збільшення засобів виробництва та робочої сили
- в) кількісне збільшення розміру виробленого продукту
- г) використання традиційних технологій

21. Власність є:

- а) економічною категорією
- б) правовою категорією
- в) економічною та правовою категорією
- г) соціальною нормою

22. Володіння означає:

- а) відносини з реалізації об'єктів власності
- б) відносини з наявності об'єктів власності у її суб'єкта
- в) відносини по можливості визначення методів
- г) використання об'єктів власності
- д) право на дарування

23. Закон попиту свідчить про те, що:

- а) величина попиту перебуває у прямій залежності від ціни;
- б) величина попиту перебуває у зворотній залежності від ціни;
- в) заміна ціни на певний товар може призвести до зміни попиту на нього;
- г) на величину попиту не впливає динаміка цін на товар.

24. Людина, яка взяла автомобіль напрокат, є:

- а) користувачем
- б) розпорядником
- в) власником
- г) лізингодавцем

25. Якщо якогось блага стає мало, це означає, що:

- а) ринкова ціна зменшується, пропозиція зростає
- б) пропозиція зменшується порівняно з попитом, а тому ринкова ціна зростає
- в) пропозиція зменшується, ринкова ціна зменшується
- г) пропозиція зростає, ринкова ціна зростає

26. Кількісні обмеження на увіз чи вивіз товарів, які запроваджуються на певний час, - це:

- а) акцизний збір
- б) квоти
- в) мито
- г) експортні субсидії

27. З точки зору відносин власності, ким був Робінзон по відношенню до житла, в якому самотньо проживав на острові:

- а) користувачем

- б) розпорядником
- в) володарем
- г) взагалі не був власником

28. Закон України "Про власність" прийнятий Верховною Радою:

- а) у 1991 році
- б) у 1992 році
- в) у 1993 році
- г) у 1995 році

29. До методів роздержавлення і приватизації не відносяться:

- а) оренда державного майна з подальшим викупом
- б) акціонування підприємств
- в) продаж засобів виробництва на аукціонах
- г) примусове вилучення

30. Якщо величина попиту перевищує величину пропозиції, то це приклад...

- а) ефекту Гіффена
- б) ефекту доходу
- в) дефіциту
- г) надлишку

31. Умова перетворення простого товарного виробництва на капіталістичне:

- а) експлуатація людини людиною
- б) приватна власність на засоби виробництва
- в) перетворення робочої сили на товар
- г) суспільний поділ праці

32. Яку роль у функціонуванні товарного виробництва відіграє суспільний поділ праці?

- а) встановлює пропорції, в яких обмінюються продукти праці
- б) робить обмін у суспільстві узгодженим
- в) робить обмін у суспільстві необхідним
- г) робить необхідним дотримання еквівалентності при обміні

33. Яке з визначень вірно розкриває сутність товару як економічної категорії?

- а) це продукт людської праці створений для продажу, обміну
- б) це продукт людської праці створений для задоволення власних потреб виробника
- в) це будь-яке благо, що задовольняє потреби людей
- г) це будь-яке благо, що створене працею людей

34. Економічною основою товарного виробництва є:

- а) приватна власність
- б) закон вартості
- в) суспільний поділ праці
- г) витрати виробництва

35. Характерними рисами простого товарного виробництва не є:

- а) спеціалізація виробництва
- б) економічна відокремленість товаровиробників
- в) вироблена продукція призначена для продажу
- г) виробництво базується на особистій праці, а також і на використанні найманої праці

36. Світове господарство – це:

- а) процес світового розвитку продуктивних сил

б) сукупність національних господарств та економічних зв'язків між ними

в) сукупність політичних зв'язків між країнами

г) сукупність країн світу

37. Чим визначається величина вартості товару?

а) витратами живої праці на виробництво товару

б) витратами абстрактної праці на виробництво товару

в) продуктивності суспільної праці

г) суспільно-необхідним робочим часом, витраченим на виробництво товару

38. Просте товарне виробництво характеризується особливостями:

а) застосовується наймана праця

б) товарні відносини носять загальний характер

в) базується на власній праці

г) мета виробництва – отримання прибутку капіталістом

39. Прибічник трудової теорії вартості:

а) С. Сісмонді

б) Ж.Б. Сей

в) Д. Рікардо

г) К. Менгер

40. Автор концепції поділу праці на конкретну та абстрактну:

а) Ф. Бастіа

б) К. Маркс

в) Д. Рікардо

г) А. Маршалл

41. Демпінг – це:

- а) продаж товарів по цінах вище світових
- б) продаж товарів по цінах нижче світових
- в) продаж товарів по світовим цінах
- г) продаж товарів по цінах, які нижчі за собівартість товарів

42. Кількість грошей, що необхідна для обігу, визначається:

- а) сумою цін товарів
- б) швидкістю обігу грошової одиниці
- в) політикою, що проводиться державою
- г) сумою цін товарів та швидкістю обігу

43. Яка з перелічених властивостей не характерна для ресурсів:

- а) обмеженість
- б) різноманітність
- в) безмежність
- г) корисність

44. Як називаються особи, що купують цінні папери і таким чином стають кредиторами:

- а) емітенти
- б) інвестори
- в) брокери
- г) дилери

45. Обмін за допомогою грошей прийшов на зміну бартеру тому, що:

- а) бартер був неефективним
- б) заважав суспільному поділу праці
- в) потреба в однаковому товарі на який
- г) обмінюються всі товари

46. Завод по виробництву автомобільних двигунів поставив автомобільному заводу двигуни з відстрочкою платежу. В цьому випадку гроші виконують функцію:

- а) міри вартості
- б) засобу нагромадження
- в) засобу обігу
- г) засобу платежу

47. Найбільш важливою ознакою розвитку інфляції є:

- а) зростання грошової маси
- б) виникнення гострого товарного дефіциту
- в) посилення спекуляції
- г) падіння купівельної спроможності паперових грошей

48. Твердження "Тільки гроші мають значення" належить:

- а) Дж. Кейнсу
- б) А. Лафферу
- в) А. Маршаллу
- г) М. Фрідмену

49. Якщо ціни на товари підвищуються, а гроші знецінюються то:

- а) має місце інфляція
- б) зумовлюється падіння виробництва і товарообігу
- в) темпи знецінення грошей випереджають темпи зростання їх пропозицій
- г) відбувається грошове нагромадження

50. Дефлятор ВВП визначається:

- а) відношенням номінального ВВП до реального
- б) відношенням реального ВВП до номінального

- в) відношення номінального ВВП до норми інфляції
- г) відношення реального ВВП до норм інфляції

51. Державні трансферти – це:

- а) кошти надані державою підприємствам
- б) усі витрати з державного бюджету
- в) підтримка експорту вітчизняних товарів за допомогою пілг
- г) державна соціальна допомога малозабезпеченим верстам населення

52. При низькому рівні цін на товар:

- а) пропозиція зменшується
- б) попит збільшується
- в) пропозиція зменшується, а попит збільшується
- г) пропозиція збільшується

53. При абсолютно еластичному попиті ціна на товар:

- а) підвищується
- б) зменшується
- в) ціна на цей товар залишається незмінною
- г) змінюється як завгодно

54. Виплата субсидії не приводить до:

- а) збільшення рівноважної ціни
- б) зменшення рівноважного обсягу продукції
- в) збільшення виторгу виробників
- г) перевищення ціни виробників над ціною споживачів

55. Вільні ціни на товари не визначаються:

- а) витратами праці
- б) попитом і пропозицією

в) вартістю золота

г) поведінкою покупця та діями продавця

56. Характерною рисою ринкової економіки є:

а) розвиток продуктивних сил

б) бажання товаровиробників

в) суспільний поділ праці

г) приватна форма власності

57. Безробітним вважається:

а) людина, що володіє робочою силою

б) людина, що володіє робочою силою і не працює

в) громадянин з робочою силою, що не займається суспільно-корисною працею

г) людина, що працює неповний робочий день

58. До детермінант попиту на товар не належать:

а) кількість покупців

б) доходи споживача

в) споживацькі уподобання

г) зміна цін на ресурси

59. До детермінант пропозиції не належать:

а) кількість товаровиробників

б) ціни на економічні ресурси

в) технологія виробництва

г) зміна моди на товар

60. Боротьба підприємців однієї галузі за вигідніші умови

виробництва і реалізації товарів з метою одержання надприбутку:

а) міжгалузєва конкуренція

- б) досконала конкуренція
- в) внутрішньогалузева конкуренція
- г) чиста конкуренція

61. До самостійних форм конкуренції не виділяються:

- а) внутрішньогалузева
- б) міжгалузева
- в) нечесна
- г) монополістична

62. Результатом внутрішньогалузевої конкуренції не є:

- а) створення ринкової ціни
- б) перелив капіталу в найбільш прибутковій галузі
- в) зниження витрат виробництва
- г) зниження витрат обігу

63. Вкажіть, що з наведеного є ознаками чистої конкуренції:

- а) дуже велика кількість незалежних виробників і покупців
- б) відсутній контроль над цінами, ціни визначає ринок
- в) панує одна фірма
- г) відсутні товари – замінники основного продукту

64. До методів нечесної конкуренції належить:

- а) зниження витрат виробництва
- б) підвищення якості товару
- в) перекупка продукції
- г) достовірна інформація про товар

65. До методів чесної конкуренції належить:

- а) укладання угод про позбавлення конкурента: сировини, електроенергії, кредиту

- б) пропозиція більш високої заробітної плати фахівцям
- в) вивчення властивостей товарів конкурентів
- г) використання агентів для шкідництва та терористичних актів

66. До монополістичних утворень, що не виявили себе на Україні відносяться:

- а) науково-виробничі
- б) виробничі об'єднання
- в) картелі
- г) крупні підприємства

67. Довготермінова рівновага на ринку монополістичної конкуренції означає, що:

- а) ринкові ціни дорівнюють мінімальним значенням довготермінових осередків витрат
- б) ціни дорівнюють граничним витратам
- в) фірми не отримують економічного прибутку
- г) всі наявні виробничі потужності задіяні

68. Зростання курсу долара відносно японської ієни створює сприятливі умови для:

- а) розширення американського експорту в Японію
- б) збільшення японського експорту в США
- в) взаємного скорочення зовнішньої торгівлі
- г) розширення торгівлі з іншими країнами

69. Антимонопольне законодавство в країнах ринкової економіки з'явилося:

- а) в середині 18 століття
- б) в кінці 18 століття

в) в середині 19 століття

г) в кінці 19 століття

70. Якщо дивіденд має тенденцію до зростання, а рівень процента - до зниження - тоді курс акцій:

а) не зміниться

б) зростатиме

в) знижуватиметься

г) зменшується незалежно від всіх факторів

71. Контрольний пакет акцій це:

а) кількість акцій, що дає право на управління компанією

б) вся кількість акцій, випущених компанією

в) вся кількість акцій, випущених вперше при створенні акціонерного товариства

г) кількість акцій не менше 52%

72. Джерелом земельної ренти не є:

а) родючість ґрунту

б) додаткова праця сільськогосподарських працівників

в) високопродуктивні засоби праці

г) дохід землевласників

73. Умовою отримання надлишкового чистого доходу в сільському господарстві у вигляді диференціальної ренти є:

а) інтенсифікація сільськогосподарського виробництва

б) різна родючість землі

в) різне місцезнаходження земельних ділянок

г) збільшення капіталовкладень в обробіток землі

74. Якщо земельна ділянка щорічно забезпечує дохід 36 тис. грн., а ставка позичкового проценту банків становить 10%, то ціна земельної ділянки:

- а) 3,6 млн. грн.
- б) 36 млн. грн.
- в) 360 тис. грн.
- г) 3600 тис. грн.

75. Для економіки розвинутих країн світу характерним на сьогодні не є:

- а) пошук оптимального поєднання ринкового та державного регулювання економіки
- б) незначна роль держави
- в) соціальний захист населення
- г) регулювання валютного курсу

76. Створення страхових фондів у сільському господарстві необхідне для:

- а) збільшення експорту продовольчих товарів
- б) збільшення продовольчих ресурсів через зростання кількості населення
- в) покриття збитків, завданих сільському господарству
- г) стихійним лихом

77. Оренду як форму землекористування характеризує:

- а) постійне користування державною землею
- б) тимчасове платне користування землею

в) спільне користування землею у колективному господарстві і розподіл доходів залежно від земельного паю і трудової участі у виробничому процесі

г) ціновий механізм

78. Вирішальний вплив на поглиблення економічної кризи в сільському господарстві України у 1 половині 90-х років справили чинники, як:

а) приватизація землі колективними і дрібними селянськими господарствами

б) відсутність ефективної аграрної політики

в) передчасне руйнування старих форм

г) неефективне господарювання

79. Прибуток - це:

а) виручка з урахуванням витрат

б) виручка за мінусом витрат

в) частка витрат у виручці

г) витрати плюс виручка

80. Інвестиціями у працю можна вважати:

а) витрати на освіту

б) витрати на охорону здоров'я

в) оплату витрат на відрядження

г) збільшення заробітної плати

81. Яку функцію виконують гроші, надаючи вартості товару форму ціни:

а) міри вартості

б) засобу обігу

в) засобу платежу

г) світові гроші

82. Безпосереднім фактором прибутку підприємця не є :

а) обсяг виробленої продукції

б) ціна одиниці реалізованої продукції

в) витрати виробництва

г) витрати обігу

83. Фінанси це:

а) грошові ресурси, що обслуговують суспільне виробництво

б) економічні відносини з приводу формування і використання грошових фондів

в) грошові відносини, що виникають у процесі розподілу вартості

г) сукупного суспільного продукту

84. До сфери фінансових відносин належить:

а) виплата робітникам заробітної плати

б) сплата підприємцем податків

в) повернення боргу між друзями

г) купівля продуктів у супермаркеті

85. При перерозподілі через державний бюджет не проходять такі кошти:

а) фінансові ресурси дитячого будинку

б) зарплата працівників міністерства

в) кошти різних творчих організацій

г) утримання профспілкового будинку відпочинку

86. Суспільне відтворення-це:

а) відтворення на рівні підприємства

- б) відтворення на рівні галузі
- в) відтворення на рівні народного господарства
- г) відтворення на рівні грошових та товарних мас

87. Центральною проблемою суспільного відтворення є:

- а) проблема забезпечення виробництва матеріальними ресурсами
- б) проблема реалізації сукупного суспільного продукту
- в) проблема своєчасного фінансування підприємств
- г) проблема розподілу суспільного продукту

88. Головною умовою динамічного, безкризового розвитку суспільного відтворення є:

- а) наявність необхідної кількості трудових ресурсів
- б) достатній рівень розвитку суспільного поділу праці
- в) пропорційність розвитку народного господарства
- г) зниження курсу національної валюти

89. Національний доход-це:

- а) вартість усіх матеріальних благ, що створені у суспільстві протягом року
- б) стара перенесена вартість
- в) новостворена вартість
- г) використовуваний доход

90. Натурально-речовий склад національного доходу характеризує:

- а) вся маса матеріальних благ, створених протягом року
- б) всі предмети споживання і та частина засобів виробництва, що використовується для розширення виробництва

в) сукупність засобів виробництва, предметів споживання і продукції військово-промислового комплексу

г) планові витрати

91. До вторинних доходів належить:

а) прибуток підприємця

б) заробітна плата лікаря

в) стипендія студента

г) рента

92. Головною причиною виникнення економічних криз є:

а) диспропорційність між рухом заощаджень і інвестицій

б) суперечність між суспільним характером виробництва і приватнокапіталістичною формою привласнення

в) несправедливість у розподілі багатства

г) знецінення грошей

93. Економічний цикл - це:

а) період часу між двома економічними кризами

б) скорочення виробництва та його наступне зростання

в) рух виробництва по висхідній лінії

г) час від підйому до спаду

94. Основною причиною, що обумовила сучасну економічну кризу в Україні є:

а) розрив народногосподарських зв'язків внаслідок розпаду СРСР

б) низький рівень розвитку продуктивних сил

в) процес трансформації існуючої економічної системи

г) знецінення грошей

95. Різкого зниження цін під час сучасних криз немає внаслідок:

- а) державного регулювання цін
- б) панування монополій
- в) домінування ринкових важелів регулювання економіки
- г) інтерналізації зовнішніх ефектів

96. Ознаками саморегульованої ринкової економіки не є:

- а) приватна власність
- б) суспільний інтерес як основний мотив поведінки
- в) конкуренція
- г) державне втручання в економічний розвиток

97. Головною ознакою сучасної змішаної економіки є:

- а) поєднання натурального і товарного виробництва
- б) наявність ринкового і державного регулювання економіки без переважання одного з них
- в) поєднання ручного, машинного та автоматизованого способу виробництва продукції
- г) поєднання політики та економіки

98. Економічними функціями держави в розвинутих країнах світу сьогодні не можна вважати:

- а) захист конкуренції
- б) стабілізацію економіки
- в) рівність доходів
- г) гарантування певного мінімуму доходів кожному працездатному члену суспільства

99. Державна політика стримування передбачає:

- а) збільшення облікової ставки банківського процента
- б) зменшення облікової ставки банківського процента

в) зниження рівня податків

г) збільшення розміру податків

100. Світове господарство - це:

а) процес світового розвитку продуктивних сил

б) сукупність національних господарств та економічних зв'язків між ними

в) сукупність економічних зв'язків між країнами

г) весь зовнішній світ

5. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Предмет, метод та функції економічної теорії.
2. Система виробничих відносин. Поняття способу виробництва.
3. Процес виробництва продукту. Закон зростання потреб суспільства.
4. Суспільний продукт і його форми. Необхідний і додатковий продукт.
5. Ефективність суспільного виробництва, її показники.
6. Товар і його властивості.
7. Споживча вартість, мінова вартість та вартість товару.
8. Сутність грошей, їх види та функції.
9. Закон вартості та його роль у товарному виробництві.
10. Перетворення грошей на капітал та робочої сили на товар. Загальна формула капіталу та її суперечності.
11. Процес виробництва як єдність створення споживчої вартості та вартості.
12. Норма та маса додаткової вартості. Технічна, вартісна та органічна будова капіталу.
13. Заробітна плата. Форми та системи заробітної плати.
14. Підприємництво як основна ланка товарного виробництва. Розвиток підприємництва в Україні.
15. Кругообіг капіталу. Чинники прискорення обороту капіталу і їх вплив на ефективність виробництва та накопичення.

16. Оборот капіталу. Чинники прискорення обороту капіталу і їх вплив на ефективність виробництва та накопичення.
17. Витрати виробництва. Собівартість, її структура і шляхи зниження.
18. Прибуток, його сутність і структура.
19. Торговельний капітал і торговельний прибуток.
20. Сутність кредиту та його форми. Кредитна система та механізм її дії.
21. Акціонерний капітал і акціонерні товариства.
22. Земельна рента та її види.
23. Ринок, його суть і структура.
24. Ринок як регулятор розвитку суспільного виробництва.
25. Монополія, її суть і види.
26. Реалізація суспільного продукту при простому і розширеному відтворенні.
27. Фонд накопичення і його структура.
28. Відтворення робочої сили. Доходи населення.
29. Циклічність як загальна закономірність ринкової економіки.
30. Економічні кризи і необхідність структурних зрушень у суспільному виробництві.
31. Сутність та основні шляхи державного регулювання суспільного відтворення.
32. Фінансова система та її роль у регулюванні суспільного відтворення.
33. Державний бюджет як важлива ланка фінансової системи.
34. Вільне підприємництво: сутність і головні риси.

35. Монополістичний капіталізм як закономірний етап економічного розвитку суспільства.
36. Сутність державно-монополістичного капіталізму та новітні форми його прояву.
37. Державно-монополістична система соціалізму.
38. Змішана економіка, її сутність і структура.
39. Форми власності в системі змішаної економіки.
40. Формування економічних передумов переходу до соціально-орієнтованого ринкового господарства.
41. Соціально-економічна політика держави в період формування змішаної економіки.
42. Об'єктивні основи та сутність світового господарства.
43. Міжнародні економічні відносини: сутність, генезис.
44. Виробничі зв'язки як важливий елемент міжнародних економічних відносин.
45. Міжнародна торгівля: форми і структура.
46. Міжнародний ринок як концентрований вираз світогосподарських зв'язків.
47. Основні глобальні проблеми сучасності та шляхи їх розв'язання.
48. Основні показники соціально-економічного розвитку України минулого року.
49. Державний бюджет як основний фінансовий документ країни.
50. Концептуальні основи розвитку економіки України на початку третього тисячоліття.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. ; за станом на 30. 09. 2016 р. Київ : Юрінком, 2016. 124 с.
2. Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія / А. В. Сірко . – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 264 с.
3. Білецька Л. В., Савич В. І., Білецький О. В. Економічна теорія. / Л. В. Білецька., В. І. Савич, О. В. Білецький . – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 688 с.
4. Білецький Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. посібник / Л. В. Білецький, О. В. Білецький, В. І. Савич. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 652 с.
5. Гальчинський А. С. Основи економічних знань : навчальний посібник / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – К. : Вища школа, 2002. – 543 с.
6. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персоналії : навчальний словник-довідник / за ред. Г. І. Башняніна, В. С. Іфтемічука . – Львів : Магнолія плюс, 2004. – 723 с.
7. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук В. В. Економіка підприємства / В. І. Гринчуцький., Е. Т. Карапетян., В. В. Погріщук . - К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 304 с.
8. Економічна теорія : навч. посібник / за ред. В. О. Білика, П. Т. Саблука . – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 560 с.

9. Економічна теорія : підручник / за ред. В. А. Предборського . – К. : Кондор, 2003. – 492 с.
10. Економічна теорія : підручник / за ред. В. М. Тарасевича . – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.
11. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка : навч. посібник / за ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина . – К. : Основи, 2000. – 556 с.
12. Економічна теорія: політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича . – К. : Знання-Прес, 2006. – 615 с.
13. Заблоцький Б. Ф. Перехідна економіка : навч. посібник / Б. Ф. Заблоцький . – К. : Академія, 2004. – 512 с.
14. Збарський В. К. Основи підприємництва та бізнесу : підручник / В.К. Збарський, О. І. Стешук. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 464 с.
15. Зубець М. В. Розвиток інноваційних процесів в агропромисловому виробництві : монографія / М. В. Зубець, С. О. Тивончук. – К. : Аграрна наука, 2004. – 192 с.
16. Іванова Н. Ю. Економічна теорія. / Н. Ю. Іванова . – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 266 с.
17. Кобилін А. М. Системи обробки економічної інформації / А. М. Кобилін . – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 234 с.
18. Корецький М. Х. Економічна теорія : навч. посібник / М. Х. Корецький, О. І. Дацій, Г. М. Кульнєва, І. І. Вініченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 356 с.
19. Мельник Л. Ю. Економічна теорія – політекономічний контекст : навч. посібник / Л. Ю. Мельник, П. М. Макаренко. – К. : Кондор, 2008. – 524 с.

20. Мочерний С. В. Економічна теорія для менеджерів : навчальний посібник / С. В. Мочерний, В. М. Фомішина, О. І. Тищенко. – Херсон : Олді-плюс, 2006. – 625 с.
21. Национальная экономика / под общ. ред. М. Н. Нуреева; рец. : В. В. Вольчик, С. Н. Левин . – М. : ИНФРА-М, 2012. – 655 с.
22. Основи економічної теорії : підручник / за ред. В.Г. Федоренка . – К. : Алерта, 2005. – 466 с.
23. Семененко В. М., Коваленко Д. І. Економічна теорія. Політекономія / В. М Семененко, Д. І. Коваленко . – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 428 с.
24. Уразов А. У., Вікарчук І. В. Основи економічної теорії. / А. У. Уразов., І. В. Вікарчук . – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 312 с.

Навчально-методичне видання

Укладач: **Біліченко** Олександр Степанович

Економічна теорія:

методичні матеріали для семінарських занять здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальностей 204 «ТВППТ», 162 «Біотехнології та біоінженерія», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування», 241 «Готельно-ресторанна справа»

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 2,0

Тираж __ прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №4490 від 20.02.2013 р.